

Saksframlegg

Arkivreferanse: 2025/2044-1

Saksbehandler: Inge Staum

Behandling

Saksnummer	Møtedato	Utvalg/Råd
49/25	15.10.2025	Formannskapet
	23.10.2025	Kommunestyret

Utredning barnehage - og skolestruktur

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Kommunestyret tar utredningen i fase 2 til orientering, og legger den ut til høring i 6 uker.
2. Etter høringsperioden legger kommunedirektøren fram en sak om fase 3 i utredningen om barnehage- og skolestruktur.

Vedlegg:

Utredningen i fase 2: <https://pub.framsikt.net/plan/gausdal/plan-33cda153-f0c2-4268-848b-b300d9f653ac-71093/#/>

Kunnskapsgrunnlaget: <https://apppublishframsikt-staging.azurewebsites.net/plan/gausdal/598b4af5-37d4-44c6-9805-fb0fab5b5ed3/plan-2e0d2dd3-d4aa-41a4-ac97-4210a1b01649-54817/#/>

SAMMENDRAG

Proessen med å vurdere barnehage- og skolestruktur er delt inn i tre faser. Fase én, som besto av å etablere et kunnskapsgrunnlag, ble ferdigstilt og godkjent av kommunestyret i oktober 2024. Utredningen som nå legges fram er en del av fase to, der ulike alternativer for framtidig struktur vurderes. I alt er det vurdert sju alternativer til ny barnehage- og skolestruktur, jfr. bestillingen fra kommunestyret. Utredningen må leses i sammenheng med kunnskapsgrunnlaget. Neste del av fase 2 er en høring. Fase tre vil innebære politisk behandling og beslutning om videre retning.

SAKSOPPLYSNINGER

Bakgrunn for saken

Kommunestyret ba kommunedirektøren om å legge fram en helhetlig tiltaksplan for effektiviserings- og innsparingstiltak (prosjekt Bærekraft 24-25) knyttet til den generelle nedjusteringen av driftsrammen på den enkelte planområder jf. vedtak 14.12.23 i behandling av handlings- og økonomiplan 2024-27. Vedtaket sier videre: *Det forutsettes at arbeidet med tiltaksplanen kan skje i etapper, der første del av tiltaksplanen legges fram for kommunestyret i juni 2024. Videre holdes formannskapet løpende orientert om status for omstillingsprosessen og tiltak som blir vurdert.*

Som en oppfølging av dette behandlet kommunestyret i møte 20.03.2024 en sak om et mandat for en prosess om skole- og barnehageutvikling, sak 17/24. Kommunestyret vedtok følgende:

«Som ledd i en prosess som deles i 3 faser, utarbeides det i fase 1 et kunnskapsgrunnlag for skole- og barnehageutvikling i Gausdal kommune. Følgende kriterier legges til grunn for vurderingene:

- 1. Status i dag når det gjelder: • Barnas beste vurdering. • Kvaliteten på tjenestetilbudet i barnehage, skole og SFO. • Rekruttere og beholde kompetanse. • Demografi. • Bygningsmessig standard, utnyttelsesgrad og kapasitet. • Byggene med tilhørende uteområders funksjonalitet som barnehage, skole og SFO. • Økonomi.*
- 2. Basert på kunnskapen og faglige vurderinger skisseres mulige alternativer for fase 2.*
- 3. Politisk arbeidsutvalg om kvalitet i kommunale tjenester skal være referansegruppe og aktivt involveres og bidra i prosessen.»*

Vedtaket i fase 1 – om kunnskapsgrunnlaget – ble gjort av **kommunestyret i møte 24.10.2024**, og føringer for fase 2 ble gitt:

- 1. Kunnskapsgrunnlaget tas til orientering.*
- 2. Følgende alternativer utredes videre i fase 2:*
 - Alternativene 0-3 i formannskapets innstilling.*

- *Alternativ 4 - Struktur som i dag i Østre og ny struktur i Forset*
- *Alternativ 5: Legge ned Follebu barneskole og flytte elevene til Fjerdum barneskole samt ruste opp Forset barneskole for fremtiden.*
- *Alternativ 6: Tre barneskoler på dagens ungdomsskole. Ungdomsskolen flyttes til Fjerdum.*

Se alternativene i tabeller nedenfor.

3. *I fase 2 utdypes kunnskapsgrunnlaget med eventuell ny kunnskap, samt svar på spørsmål fra politisk arbeidsutvalg kvalitet.*
4. *I fase 2 utredes nærmere faktiske og økonomiske konsekvenser av alternative modeller for organisering av barnehager og skoler. Utredningen skal inneholde en vurdering av hvordan ulike alternativer støtter opp om eller kommer i konflikt med målsetningene i kommuneplanens samfunnsdel.*
5. *Kommunedirektøren legger fram en plan for prosessen i fase 2 for behandling i kommunestyret. Planen skal ivareta følgende:*
 - *Høy grad av innbyggermedvirkning.*
 - *En åpning for at kommunestyret kan utvide utredningen med flere alternativer dersom ny kunnskap/innspill tilsier det.*
 - *Utredningen legges fram for behandling i formannskapet (uten anbefaling om valg av alternativ), før den legges ut til offentlig høring.*
 - *Etter en høringsfrist på minst fire uker og gjennomgang avhøringsinnspill, legges utredningen fram for kommunestyret med anbefaling om valg av alternativ.*

Her er alternativene som er vedtatt utredet, jfr. punkt 2 i vedtaket overfor.

Alternativ 0: Struktur som i dag.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Kornhaug barnehage	Kornhaug barnehage		Krever ombygging.
Fjerdum barnehage	Fjerdum barnehage		
Forset barnehage	Forset barnehage		Krever ombygging og/eller påbygg.
Follebu skole	Follebu skole		
Fjerdum skole	Fjerdum skole		

Forset skole	Forset skole		Krever ombygging.
Gausdal ungdomsskole	Gausdal ungdomsskole		Krever noe utbedring.

Alternativ 1: To barnehager, en barneskole, en ungdomsskole.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Follebu barnehage	Follebu skole	Fjerdum og Kornhaug barnehager	Krever enkel tilpasning til barnehageformål.
Forset barnehage	Forset barnehage eller Forset skole	Forset barnehage	1. Lokasjon Forset barnehage vil kreve påbygging/ett nytt bygg som rommer alt. 2. Lokasjon Forset skole vil kreve ombygging. Grendehusavtale kan sies opp.
Gausdal skole 1.-7. trinn	Fjerdrum skole	Forset, Follebu og Fjerdum skoler	Dagens Fjerdum barnehage tilpasses til skoleformål. Avhending av bygningsmassen som i dag er Forset barnehage eller Forset skole avhengig av valgt lokasjonssted for barnehagen.
Gausdal ungdomsskole	Gausdal ungdomsskole		Krever noe utbedring.

Alternativ 2: To barnehager, to barneskoler, en ungdomsskole.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Fjerdum barnehage	Fjerdum barnehage	Fjerdum og kornhaug barnehager	Kornhaug barnehage kan avhendes.
Forset barnehage	Forset skole	Forset og Kornhaug barnehager	Forset barnehage kan avhendes.
Fjerdum skole	Fjerdum skole	Fjerdum og Forset skoler	Forset skole brukes til barnehage. Barnehagen kan avhendes.
Follebu skole	Follebu skole		
Gausdal ungdomsskole	Gausdal ungdomsskole		Krever noe utbedring.

Alternativ 3: To barnehager, en barneskole, en 1.-10.-skole.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Follebu barnehage	Follebu skole	Fjerdum og Kornhaug barnehager	Kornhaug barnehage kan avhendes.
Forset barnehage	Forset barnehage eller Forset skole	Forset barnehage	1. Ny lokasjon Forset barnehage vil kreve påbygg/nytt bygg. 2. Ny lokasjon Forset skole vil kreve ombygging til barnehage. Forset barnehage kan avhendes.
Fjerdum skole	Fjerdum skole	Follebu og Fjerdum skoler	
Gausdal skole 1. – 10. trinn	Gausdal ungdomsskole	Forset skole og Gausdal ungdomsskole	Krever påbygg. Forset skole kan avhendes om løsning 1 velges for barnehagen.

Alternativ 4: Struktur som i dag i Østre og ny struktur i Forset.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Kornhaug barnehage	Kornhaug barnehage		Krever ombygging.
Fjerdum barnehage	Fjerdum barnehage		
Forset barnehage	Forset barnehage eller Forset skole		1. Ny lokasjon Forset barnehage vil kreve påbygg/nytt bygg. 2. Ny lokasjon Forset skole vil kreve ombygging til barnehage. Forset barnehage kan avhendes.
Follebu skole	Follebu skole		
Fjerdum skole	Fjerdum skole		
Gausdal skole 1. – 10. trinn	Gausdal ungdomsskole	Forset skole og Gausdal ungdomsskole	Krever påbygg. Forset skole kan avhendes om løsning 1 velges for barnehagen

Alternativ 5: Legge ned Follebu barneskole og flytte elevene til Fjerdum barneskole samt ruste opp Forset barneskole for fremtiden.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elever fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Kornhaug barnehage			
Fjerdum barnehage			
Forset barnehage			
Fjerdum skole	Fjerdum skole	Follebu og Fjerdum skoler	
Forset skole	Forset skole		Ruses opp for fremtiden.
Gausdal ungdomsskole	Gausdal ungdomsskole		

Alternativ 6: Tre barneskoler på dagens ungdomsskole.
Ungdomsskolen flyttes til Fjerdum.

Ny lokasjon	Nåværende lokasjon	Barn/elver fra	Krever påbygg/ombygging/avhending
Kornhaug barnehage			
Fjerdum barnehage			
Forset barnehage			
Gausdal barneskole	Gausdal ungdomsskole	Forset, Fjerdum og Follebu skoler	
Gausdal ungdomsskole	Fjerdum skole	Gausdal ungdomsskole	

Kommunestyret 12.12.2024

Kunnskapsgrunnlag for barnehage- og skoleutvikling ble tatt til orientering i kommunestyret 24.10.2024, og alternativer som skal utredes i fase 2 ble vedtatt. Det ble også vedtatt at kommunedirektøren skulle legge fram en sak til kommunestyret med plan for prosessen i fase 2, inkludert noen føringer.

I saken til møtet 12.12.2024 ble plan for prosessen i fase 2 vedtatt. Dette er hovedpunktene:

- 1. Det gjennomføres en tverrfaglig utredning basert på kommunestyrets vedtak og de 7 alternativene, og der det legges rette for medvirkning fra skolene og barnehagene og samarbeidende tjenester, ved ledere, ansatte, tillitsvalgte, verneombud, elevråd og foreldre (FAU i skolene og foreldreutvalgene i barnehagene).*
- 2. Kommunedirektøren legger fram utredningen til formannskapet i september 2025- uten anbefaling om valg av alternativ.*
- 3. Formannskapet innstiller til kommunestyret.*
- 4. Ungdomsrådet, råd for personer med nedsatt funksjonsevne og politisk arbeidsutvalg for kvalitet får muligheten til å uttale seg før kommunestyret behandler utredningen.*
- 5. Kommunestyres sender saken ut på høring med de alternativene kommunestyret velger.*
- 6. Kommunedirektøren sammenstiller høringsinnspill, og legger fram saken til formannskapet, med forslag om videre prosess - fase 3.*
- 7. Formannskapet innstiller til kommunestyret.*
- 8. Ungdomsrådet, råd for personer med nedsatt funksjonsevne og politisk arbeidsutvalg for kvalitet får muligheten til å uttale seg før kommunestyret behandler saken.*
- 9. Kommunestyret vedtar videre prosess – fase 3.*

Her er elementer fra saken som kommunestyret la til grunn for **medvirkning og høring** i sitt vedtak om fase 2:

«Om medvirkning og høring.

- **Medvirkning i arbeidet med kommunaldirektørens tverrfaglige utredning.**

Underveis i denne fasen involveres hovedbrukere av skolene og barnehagene:

- ledelsen ved skolene og barnehagene
- de ansatte ved skolene og barnehagene
- plasstillitsvalgte og lokale verneombud
- elevrådene
- FAU-ene i skolene og foreldreutvalgene i barnehagene
- samarbeidende tjenester

Dette er de gruppene som er i barnehagene/skolene mest, så derfor er det viktig med tidlig involvering for å innhente informasjon, synspunkt, tips og råd, og sikre forankring

og engasjement. Workshop med gode spørsmål tilpasset målgruppen, og bruk av prosessverktøy skaper erfaringsmessig engasjement og gode innspill. En bruker etablerte møteplasser så langt det går.

- **Høring av forslaget fra kommunestyret**

Høringer skal sikre mulighet for enda bredere deltakelse og åpenhet i beslutningsprosessene.

I ca. 6 uker kan høringsforslaget fra kommunestyret ligge ute. I disse ukene kan hvem som helst sende inn uttalelser. Det betyr at både FAU som gruppe, enkeltpersoner eller andre grupper av foresatte eller innbyggere kan uttale seg om saken.

I og med at det er de folkevalgte – kommunestyret - som legger forslag ut på høring, kan kommunestyret arrangere møter for innbyggerdialog i høringsperioden.

Alle skriftlige innspill som kommer inn i høringsperioden, vil følge saken fram til beslutning i kommunestyret.»

Utredningen per oktober 2025 – presentasjon og vurdering

Proessen med å vurdere ny struktur er delt inn i tre faser. Fase én, som besto av å etablere et kunnskapsgrunnlag, ble ferdigstilt og godkjent av kommunestyret i oktober 2024.

Utredningen som nå legges fram er en del av fase to, der ulike alternativer for framtidig struktur vurderes. Neste del av fase 2 er en høring. Fase tre vil innebære politisk behandling og beslutning om videre retning.

Utredningen som nå legges fram bygger på kunnskapsgrunnlaget, og kommunestyrets vedtak. Kunnskapsgrunnlaget innehold blant annet disse kapitlene:

- Barnas beste vurdering
- Kvaliteten på tjenestetilbudet i barnehage, skole og SFO
- Rekruttere og beholde kompetanse
- Demografi
- Bygningsmessig standard, utnyttelsesgrad og kapasitet
- Byggene med tilhørende uteområders funksjonalitet som barnehage, skole og SFO
- Økonomi

Nå presenteres de sju alternativene til ny barnehage- og skolestruktur som kommunestyret bestilte. Hvert alternativ presenteres med en vurdering av:

- kapasiteten for barnehager og skoler
- bygningsmessige muligheter og utfordringer

- økonomiske beregninger knyttet til drift
- muligheter for samdrift med andre aktører
- avstander , skoleskyss og skolefritidsordning (SFO) og behov for skoleskyss
- bruk av skolefritidsordningen (SFO)

I tillegg inneholder hvert alternativ et sammendrag fra **medvirkningsprosessen**, der innspill fra ansatte og foreldreutvalg (FAU) er oppsummert. De økonomiske konsekvensene for hvert alternativ totalt, oppsummeres i kapittelet "Sammenstilling økonomi".

For å sikre barn og alle foresattes involvering er det gjennomført både gruppesamtaler og spørreundersøkelser, som har gitt verdifull informasjon om hvordan endringer i struktur kan påvirke hverdagen og opplevelsen av barnehage- og skoletilbudet. En oppsummering av resultatene blir presentert i kapitlene «barnets stemme og barnets beste» og «foresattes stemme».

Det gis også en generell vurdering av konsekvenser for nærmiljøet, klima og miljø, nærskoleanleggene, trafiksikkerhet, samt konsekvenser for idrett, kultur og frivillighet. I tillegg redegjøres det for mulig boligutvikling i Gausdal, da dette kan ha betydning for barnetallsutviklingen og kapasitetsspørsmålet i oppvekstsektoren.

Gjennom en helhetlig og kunnskapsbasert tilnærming skal utredningen bidra til et godt grunnlag i prosessen for å sikre et fremtidsrettet oppvekstilbud for barn og unge i Gausdal – uavhengig av hvor i kommunen de bor.

Saken som her legges fram skal behandles i ungdomsrådet, rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, arbeidsutvalg om kvalitet og formannskapet, før den behandles i kommunestyret 23. oktober 2025. Det er formannskapet som innstiller til kommunestyret.

Her er et sammendrag fra utredningen, det vil si om de 7 alternativene. De er selvfølgelig mer omfattende presentert i utredningen.

Alternativ 0: Struktur som i dag

I dette alternativet videreføres alle skoler og barnehager som i dag.

Dagens struktur medfører betydelig overkapasitet på Fjerdum skole og Gausdal ungdomsskole, og tilstrekkelig kapasitet ved de andre skolene. Dette forutsetter at man viderefører leie av Forset grendehus. Overkapasiteten medfører store muligheter for sambruk med andre aktører ved både Fjerdum skole og Gausdal ungdomsskole.

Det vil være tilstrekkelig barnehagekapasitet i de kommunale barnehagene, forutsatt at antallet barnehageplasser i de private barnehagene opprettholdes på dagens nivå.

I utredningen av alternativet legges det til grunn at bygningene som et minimum må oppfylle gjeldende krav i lover og forskrifter. Dette medfører at det er behov for å gjøre tiltak ved

Kornhaug barnehage, Forset barnehage og Forset skole. Øvrige forhold som teknisk tilstand, vedlikeholdsbehov, driftskostnader, funksjonalitet, brukertilfredshet, miljøpåvirkning og fremtidig fleksibilitet inngår ikke i vurderingen i denne utredningen.

Siden dagens struktur videreføres, medfører det ingen endringer på hverken SFO eller skoleskyss. Alternativ 0 er det alternativet med færrest skysselever, noe som er positivt både i et folkehelseperspektiv og et miljøperspektiv.

På grunn av nedgang i elevtallet i de nærmeste årene vil alternativ 0 samlet sett bidra til en reduksjon av utgiftene med 1,9 millioner kroner sammenlignet med dagens situasjon.

Alternativ 1: To barnehager, en barneskole, en ungdomsskole

Alternativ 1 medfører en sammenslåing av tre barneskoler til en på Fjerdum skole. Gausdal ungdomsskole består som i dag. Follebu skole blir ny barnehage og Forset barnehage består som i dag. Det blir ingen barneskole i Forset eller i Follebu, og ingen kommunal barnehage på Segalstad bru.

En felles barneskole på Fjerdum vil ha cirka 390 elever basert på dagens elevtall. Ved at man tar i bruk arealene til Fjerdum barnehage vil skolen og SFO ha god kapasitet, både til dagens elevtall og forventet elevtall for årene som kommer.

Ved å gjøre om Follebu skole til barnehage og beholde Forset barnehage vil det være god barnehagekapasitet Gausdal. For både Fjerdum og Follebu skole trengs det en moderat ombygging for å møte økt elevtall og endre bruksområde for byggene.

Alternativet viser at Gausdal har det totale bygningsarealet som trengs for å romme dagens og fremtidas barnetall, uten å hverken bygge nye skoler eller utbedre gamle og utdaterte bygg.

Alternativ 1 er det alternativet som har størst konsekvenser for elevers avstand til skolen og antall elever med rett til skoleskyss. Avstandene for elever på Forset skole vil øke med sju kilometer og for elever fra Follebu med seks kilometer. Det er ikke mulig i dag å anslå noe om hva dette vil bety i transporttid eller lengden på skoledagen, siden ansvaret for å gi en forsvarlig skoleskyss ligger hos fylkeskommunen. Dette gjelder alle alternativene. Totalt vil antall elever med krav om skoleskyss øke med 167 elever fra dagens struktur i skoleåret 2024-25.

Økningen i antall skysselever har både folkehelsekonsekvenser og miljøkonsekvenser som må belyses nærmere ved eventuell videre utredning. Det samme vil gjelde alternativene 1-6.

Rapporten konkluderer ikke med hvilke konsekvenser alternativet vil ha for Forset og Follebu som nærmiljø, men peker på at det ikke foreligger forskning som tilsier økt fraflytting eller reduksjon i boligpriser. Det pekes også på at begge grendene har andre gode alternative lokaler til å drive idrett, kultur og frivillighet. Det samme vil gjelde alternativene 1-6.

Totalt sett medfører alternativ 1 en årlig reduksjon i utgifter på 5 millioner kroner, og

fremstår som det rimeligste alternativet.

Alternativ 2: To barnehager, to barneskoler, en ungdomsskole

Alternativ 2 medfører en sammenslåing av Forset og Fjerdum skole på dagens Fjerdum skole. Kornhaug barnehage legges ned, og kapasiteten på Fjerdum og Forset barnehage økes. Det blir ingen barneskole i Forset.

For å få tilstrekkelig kapasitet på Fjerdum skole er man avhengig av at underetasjen i skolen, som i dag benyttes av barnehagen, tas i bruk til skoleformål. Dette medfører at det blir god plass til skolen til cirka 270 elever. Kapasiteten på Fjerdum barnehage må erstattes med et tilbygg. Dette vil måtte begrense utearealet i barnehagen. Man er også avhengig av å øke kapasiteten på Forset barnehage ved at man tar i bruk Forset skole sine lokaler til barnehagedrift. Forset skole er et gammelt bygg som vil være utfordrende å gjøre om til en moderne barnehage.

Med dette alternativet blir det ingen kommunal barnehage i Follebu. Dette betyr at mange foreldre i Follebu må kjøre i motsatt retning av vanlig arbeidsvei for å levere og hente barn i barnehagen.

Avstandene for elever som i dag går på Forset vil øke med sju kilometer, og antall elever med krav om skoleskyss vil øke med 50 sammenlignet med dagens struktur.

Totalt sett medfører alternativ 2 en årlig reduksjon i utgifter på 4,3 millioner kroner.

Alternativ 3: To barnehager, en barneskole, en 1-10 skole

Alternativ 3 medfører en sammenslåing av Forset skole og Gausdal ungdomsskole til en 1-10-skole med cirka 330 elever på dagens ungdomsskole. Fjerdum og Follebu skole slås sammen og blir en skole. Kornhaug barnehage og Fjerdum barnehage legges ned og erstattes av en ny barnehage på Follebu skole. Det blir ingen skole i Follebu og ingen kommunal barnehage på Segalstad bru.

Det er det ikke kapasitet på Gausdal ungdomsskole til å ta imot elevene fra Forset, og man er avhengig av en utbygging. I realiteten må man i dette alternativet bygge en ny skole ved ungdomsskolen, uten at man totalt sett i kommunen har behov for dette arealet.

Dersom Follebu og Fjerdum skole slås sammen til en skole på Fjerdum, blir dette en skole med cirka 280 elever. Ved å bruke arealene til dagens Fjerdum barnehage, sikrer dette god kapasitet til både skolen og SFO. Det vil i tillegg være betydelig areal tilgjengelig for sambruk med andre aktører som for eksempel kulturskole.

Follebu skole blir ny barnehage og Forset barnehage videreføres. Dette gir god barnehagekapasitet.

Avstandene til skolen for elever ved Follebu skole vil øke med 6 km. Alle disse elevene vil ha rett på skoleskyss, og det totale antall elever med skoleskyss øker med 117 elever.

Totalt sett medfører alternativ 3 en årlig økning i utgifter på cirka 5,6 millioner kroner. Dette skyldes først og fremst utbyggingen ved Gausdal ungdomsskole.

Alternativ 4: Struktur som i dag i østre og ny struktur i Forset

I dette alternativet videreføres dagens struktur for barnehagene.

For skolene er alternativet likt som alternativ 3, bortsett fra at Follebu skole videreføres som egen skole.

Avstander og antall barn med skoleskyss vil være likt som dagens situasjon.

Totalt sett medfører alternativ 4 en årlig økning i utgifter på cirka 7,2 millioner kroner. Dette skyldes først og fremst utbyggingen ved Gausdal ungdomsskole.

Alternativ 5: Legge ned Follebu barneskole og flytte elevene til Fjerdum barneskole, samt ruste opp Forset barneskole for fremtiden

I dette alternativet slås Follebu og Fjerdum skole sammen på Fjerdum skole, samt at Forset skole «rustes opp for fremtiden». Barnehagestrukturen er ikke en del av dette alternativet.

Sammenslåingen av Follebu og Fjerdum skole på Fjerdum krever at skolen tar i bruk underetasjen som i dag brukes som barnehageareal. Alternativet har dermed konsekvenser også for barnehagene, i og med at kapasiteten på barnehager blir redusert. Utredningen tar ikke stilling til denne utfordringen, men peker på at Follebu skole er et bygg som kan egne seg for barnehagedrift.

I oppdraget fra kommunestyret brukes begrepet «rustes opp for fremtiden» om Forset skole. Alternative forståelser er:

- En skole som tilfredsstiller lover og forskrifter, slik det blir beskrevet i alternativ 0.
- At skolens ytre rammer beholdes, men at man utbedrer skolen innenfor disse rammene med de muligheter og begrensinger dette medfører.
- At skolens bygninger rives og bygges opp på nytt.

I utredningen har man brukt pkt. 3 i beregningene, og begrunnet dette med at begrensingene i et gammelt bygg er for store til at dette kan tilfredsstille fremtidige behov fullt ut.

Med bakgrunn i dette vil endringer i avstander og antall skyss elever være likt som i alternativ 3. Alternativ 5 medfører en årlig økning i utgifter på cirka 6,6 millioner kroner. Dette skyldes først og fremst utbyggingen ved Forset skole.

Alternativ 6: Tre barneskoler på dagens ungdomsskole. Ungdomsskolen flyttes til Fjerdum

Alternativ 6 medfører å samle alle barneskolene på dagens Gausdal ungdomsskole og flytte ungdomsskolen til Fjerdum skole. Barnehagene er ikke en del av alternativet. Det blir ikke

skole hverken i Follebu eller på Segalstad bru. Det er vurdert som uhensiktsmessig å samle alle barneskolene i Gausdal et annet sted enn i sentrum på Segalstad bru.

Kapasitetsmessig er det god plass til ungdomsskoleelevene på dagens Fjerdum skole. Dette gjelder både klasserom, spesialrom og ansattareal. Gausdal ungdomsskole har ikke tilstrekkelig areal til å romme alle barneskoleelevene, og det er nødvendig med et tilbygg. Totalt sett har ikke kommunen behov for dette arealet.

Avstanden til skolen øker med cirka 7 km for elever fra Fjerdum og cirka ti kilometer for elever fra Follebu. Alle disse elevene vil ha rett på skoleskyss. Antall elever med rett på skoleskyss øker med 167 sammenligner med dagens situasjon. Av alternativene vil dette gi flest skyss elever blant de yngste elevene, i og med at alle elever ved både dagens Follebu og Fjerdum skole får lengre skolevei.

Totalt sett medfører alternativet en økning i årlige utgifter på 2,5 millioner kroner.

Vurdering:

For å møte den endrede befolkningssammensetningen, med færre barn og flere eldre, må vi planlegge godt for framtiden, og å vurdere framtidens barnehage- og skolestruktur er derfor et viktig tema. Å sikre god kvalitet i barnehagene og skolene, og å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft er sentrale perspektiv, sammen med bærekraftig økonomi.

Fødselstallet i Norge er på et lavt nivå nå. En vedvarende nedgang i barnetallet utfordrer bærekraften i dagens struktur. I tillegg viser en analyse av KOSTRA-tall at Gausdal kommune har høyere driftsutgifter til barnehager og skoler enn sammenlignbare kommuner. Det pekes på relativt små barnehager og skoler, høye driftsutgifter på bygg og en høy andel elever med individuelt tilrettelagt opplæring som forklaringer på disse utgiftene. Dette gir behov for en grundig vurdering av hvordan ressursene kan brukes mer effektivt, samtidig som kvaliteten på tilbudet opprettholdes. Mange runder med økonomisk innsparing i Gausdal kommune gjør det vanskeligere for hver gang å finne nye og effektfulle tiltak. Kommunedirektøren mener derfor det er viktig å gå videre med barnehage- og skolestrukturen, siden det blir færre barn. Det er vanskelig å bruke flere ressurser enn det som trengs (både når det gjelder drift og investeringer i bygg) når det er andre områder i det kommunale tjenestetilbudet som vokser, - for eksempel når det blir flere eldre, jfr. også utredningen knyttet til utviklingstrekk og vegvalg innen helse- og omsorg. Samtidig bør vi ha ressurser til å jobbe med forebyggende og helsefremmende tilbud og tiltak til alle aldersgrupper.

Kommunedirektøren har stor forståelse for at det er vanskelig for mange å se for seg endringer barnehage- og skolestrukturen, siden nærhet til tilbud og kort reisevei vektlegges av mange.

Vurderingen er likevel at drift i færre bygg vil gi et mer bærekraftig tilbud for framtiden, og har både organisatoriske og pedagogiske fordeler. Når det gjelder skyss vil en del barn få lengre reisevei om det blir færre enheter. Dette kan oppleves krevende for familier. I videre

prosess må det aktivt arbeides med tiltak for å ivareta både trafikksikkerhet og gode skyssordninger.

Kommunen har ansvar for kvaliteten i barnehager og skole, etter barnehageloven og opplæringsloven. Dette forholdet er det som vektlegges mest i kommunedirektørens vurderinger. Barnehagene og skolene skal ha gode fysiske rammer – bygninger og uteområder-, ansatte med riktig kompetanse, god ledelse og gode muligheter for systematisk kvalitetsarbeid og internkontroll, definert som å levere tjenester/ivareta dokumentasjonskrav innenfor lov og forskrift.

Om å rekruttere og beholde kompetanse: I kunnskapsgrunnlaget sier vi at det er grunn til å anta at det med en organisering med større enheter, vil være lettere å rekruttere pedagoger og andre med god kompetanse til Gausdal. Det kan bidra til både bedre og mer effektivt tverrfaglig arbeid inn mot barna, mellom barnehage, skole, PPT, barnevern og helsestasjon. Store profesjonsfelleskap vurderes som en styrke, der flere ansatte samarbeider om fagutvikling og god praksis, og deler kunnskap og kompetanse.

Som kunnskapsgrunnlaget viser er størrelsen på barnehagene og skolene ikke avgjørende for kvaliteten i seg selv, men kan påvirke rammevilkårene. Mindre enheter kan gi nærhet, god oversikt og individuell oppfølging, men kan samtidig være sårbare når det gjelder organisering, mangfold og inkludering. Større enheter kan tilby et bredere sosialt og faglig miljø, bedre muligheter for tilpasset opplæring, tilrettelagte barnehage tilbud og varierte læringsarenaer. Fra et pedagogisk ståsted ser man disse gevinstene ved å slå sammen skoler og barnehager til større enheter. Dette er beskrevet slik i kunnskapsgrunnlaget:

1. Bedre tverrfaglig arbeid og teamarbeid.

Barnehagene og skolene opplever en utvikling der barn/elevsaker blir mer og mer komplekse. Dette stiller stadig større krav til samhandling på tvers av yrkesgrupper. Dersom man slår sammen barnehagene og skolene til færre og større enheter kan en se for seg at en videreutvikling av «Laget rundt barnet» forenkles, for eksempel ved at andre instanser enn barnehagen / skolen har kontorplasser på barnehagens / skolens lokasjoner.

Med flere pedagoger som arbeider med de samme elevene, er det lettere å se for seg et godt teamarbeid. Forskningsrapporten Skoler med liten og stor forekomst av atferdsproblemer viser oss at den viktigste enkeltfaktoren for skolekvalitet bygger på et godt samarbeid mellom pedagoger som jobber med de samme barna, både med tanke på planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning.

2. Bedre utnyttelse av fagkompetansen til pedagoger.

Med større enheter og flere elever på hvert trinn vil teamet som jobber sammen bli større. Dette vil gjøre at man lettere kan utnytte personalets fagkompetanse ved at forskjellige pedagoger får undervise i fag de behersker og har kompetanse i.

3. Tryggere relasjoner elever - lærere.

I dagens situasjon, med relativt få elever på hvert trinn og gjerne bare en lærer, avhenger den pedagogiske kvaliteten av relasjonen en lærer har med hele gruppen av elever. Med flere lærere sammen om de samme elevene, minsker risikoen ved

dårlige relasjoner. Det er også mindre risiko ved fravær fordi det i tillegg til tilfeldige vikarer vil være pedagoger som kjenner elevene, og som kjenner regler og rutiner som er i klasserommet eller barnehagen.

4. Større fleksibilitet når det kommer til grunnbemanning

I dag har skolene i Gausdal en større andel elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring enn gjennomsnittet for landet. På større skoler, med flere pedagoger sammen i klasserommet, er det lettere å tilpasse undervisningen til forskjellige nivåer innenfor den ordinære undervisningen, og uten individuelt tilrettelagt opplæring.

I denne fasen av prosessen er det presentert utviklingstrekk for demografi og anslag knyttet til bygningsmessige endringer og økonomi. I fase 3, - når en lander en løsning/to mulige løsninger, kan en gå i gang med ytterlig detaljplanlegging.

Videre i fase 2 skal det etter planen være en høringsfase. Kommunedirektøren foreslår derfor at utredningen tas til orientering, og at kommunestyret sender utredningen ut på en høringsrunde i 6 uker.

Etter høringsfristen og gjennomgang av høringsinnspill i fase 2, legger kommunedirektøren fram et saksframlegg for **fase 3**, med anbefaling om valg av alternativ for videre utredning. I fase 3 vil det være en ny høringsrunde og involvering av berørte parter, herunder barnas beste vurdering.
